

Munich Personal RePEc Archive

Politics is (almost) irrelevant in demonstrations

Peter Kurrild-Klitgaard

Department of Political Science, University of Copenhagen

2014

Online at <http://mpra.ub.uni-muenchen.de/57195/>

MPRA Paper No. 57195, posted 11. July 2014 11:31 UTC

Politik er (næsten) ligegyldigt for demonstrationer

'Arbejdernes Internationale Kampdag' den 1. maj fremstilles som regel som en politisk manifestation, der skal mobilisere lønmodtagerne om fælles værdier og ideologiske mål. Men langt den vigtigste faktor for, hvor mange der deltager, er noget så upolitisk som vejret.

Af Peter Kurrild-Klitgaard

Vi kender alle billederne: Politiske demonstrationer med faner og bannere, der protesterer mod det ene eller støtter det andet. For én regering, imod en anden. For højere udgifter dér, imod nedskæringer dér. Til kamp for frihed, lighed, broderskab, bedre miljø, kortere arbejdsdage og længere ferier.

Vi kender også alle fortolkningerne: Hvis der kommer mange til en demonstration, er det, fordi sagen nyder støtte—har "folkelig opbakning". Hvis der kommer flere end ventet, eller end sidst man holdt en lignende demonstration, tyder det endog på "stigende opbakning".

Men holder det nu også? Altså at det betyder noget at møde op til en demonstration, og at tilslutningen derfor kan ses som udtryk for en målrettet "folkelig opbakning" til bestemte politiske mål? I så fald skulle man jo forvente, at størrelsen af demonstrationer ville være synligt påvirket af politiske og måske også samfundsøkonomiske forhold, og i hvert fald mere af det end af helt tilfældige og politisk irrelevante forhold.

Et kollektivt gode?

Men sådan er det ikke nødvendigvis. Demonstrationer er arketyperiske eksempler på "kollektive handlinger": Aktiviteter, der kræver mange deltagere, men hvor dét, der produceres, udgør et "kollektivt gode" for alle sympatisører, som de kan nyde uanset, om de bidrager eller ej, og hvor det er ganske usandsynligt, at den enkeltes deltagelse gør nogen forskel.

I en sådan situation vil den enkelte demonstrant have et incitament til at "*free ride*"—dvs. lukrere på, at de andre tager slæbet. Enten lykkes det at få nok

med til at udøve politisk indflydelse, eller også gør det ikke. I begge tilfælde vil den marginale deltager, alt andet lige, have større fordel af at blive hjemme og bruge tiden på noget andet.

Hvis demonstrationer bliver store, må omfanget altså skyldes noget andet end blot selve den politiske markering, som en demonstration er—f.eks. hvor sjov eller tilfredsstillende selve deltagelsen er i forhold til alternativerne.

Her har vi altså to ret forskellige måder at forklare politiske demonstrationer på. I den ene er omfanget en refleksion af opbakningen til en politisk sag; i den anden skyldes den først og fremmest alt muligt andet end politik.

Fælledpark som forskningsmark

Et af de tilbagevendende problemer ved at studere deltagelse i kollektive demonstrationer er, at de ikke bare finder sted på forskellige tidspunkter, men også forskellige steder og på en måde, hvor det generelt er svært at få sammenlignelige data. Derfor kan det være svært at "teste", om den ene forklaring holder bedre end den anden.

Men ikke altid. Netop i Danmark har arbejderbevægelsen og venstrefløjens partier siden 1890 hvert år den 1. maj afholdt de med tiden traditionsrige Første Maj-demonstrationer. De finder per definition sted på samme dato og ofte endog på samme sted.

I hovedstadsområdet har hovedbegivenheden i mere et århundrede været i Fælledparken, hvor Københavns Politi hvert år af sikkerheds- og trafik hensyn anslår antallet af deltagere, og disse tal kan igen sammenholdes med mediernes rapporter om omfanget.

Fig. 1 viser antallet af anslåede 1. maj-demonstranter i Fælledparken i årene fra 1980 til 2013. Toppen i perioden var i 1990, hvor ca. 250.000 mennesker (omtrent en fjerdedel af Storkøbenhavns befolkning) mødtes i Fælledparken; bunden var 13 år senere med sølle 15.000 mennesker.

Alt mellem himmel og jord

Men hvad kan tænkes at påvirke, hvorvidt deltagelsen i en 1. Maj-markering er stor eller lille?

Åbenlyst burde politiske faktorer kunne, såsom f.eks. venstrefløjspartiernes parlamentariske styrke, eller hvor positiv eller negativ tendensen er for dem i meningsmålingerne, hvilken farve den siddende regering har, om demonstrationen fandt sted før eller efter Østblokkens kollaps, mængden af tabte arbejdsdage som følge af arbejdskonflikter, osv.

Det kunne også være mere organisatoriske forhold såsom antallet af LO-medlemmer; arbejdsstyrkens størrelse; antallet af venstrefløjspartier, osv.

Man kan også se på økonomiske faktorer af den slags, der kunne tænkes at være særligt relevante for lønmodtagerne og fagbevægelsen—f.eks. hvor stor ledigheden er, hvor stor den økonomiske vækst er, hvad velstandsniveauet er, den offentlige sektors størrelse, osv.

For nogle af disse forhold kan de månedlige målinger af forbrugertillidsindekset tages som en indikator for, hvor stort (u)tilfredsheden er i samfundet generelt.

Endelig kan man tænke sig, at der findes en række faktorer, der hverken er politiske, organisatoriske eller økonomiske, men som vil kunne påvirke, hvor fornøjelig en 1. Maj-demonstration vil være at deltage i.

Det kan f.eks. dreje sig om vejret (temperaturer, antal soltimer, nedbør), ud fra en betragtning om, at det vil være ubehageligt at marchere i regnvejr, men sjovt hvis der er sol og fest. Det kunne også være, hvorvidt datoen falder på en arbejdsdag eller ej, eller hvor mange deltagere, der var året før (fordi det kunne tænkes at være en indikation af, hvor mange der vil komme det pågældende år), osv.

Vejret er vigtigst

Laver man statistiske analyser af, hvilke af disse faktorer, der påvirker omfanget af deltagelse i 1. Maj-demonstrationer, er et par observationer ganske klare.

For det første er den væsentligste faktor aldeles upolitisk og ufaglig: Vejret. Tager man observationerne for årene 1980-2013 og vejr/deltagelse isoleret,

kan man lidt groft forenklet sige, at en stigning/et fald i dagens temperatur på 1 grad Celsius er associeret med en stigning/et fald i antallet af demonstranter på ca. 14.100 personer, mens for hver time mere/mindre med sol vil der være ca. 5.800 flere/færre til kampdagen.

I 1990 med en kvart million deltagere havde man periodens bedste vejr: Solen skinnede i 13,9 timer, og minimumstemperaturen var sommerlige 22,3 grader. I 2003, hvor kun 6 pct. af omfanget fra 1990 fandt vej til Fælledparken, var dagen grå og lunken: Solen skinnede i én time, og minimumstemperaturen var 12,2 grader.

For det andet: Politiske, organisatoriske og økonomiske forhold som sådan virker generelt ligegyldige. Der er ingen robuste sammenhænge mellem deltagelsen og nogen af disse—hverken f.eks. venstrefløjens styrke, regeringens farve, den økonomiske vækst eller ledigheden betyder noget synligt.

Forbrugertillid som tilfredshed

Men hvad hvis man foretager analyser, hvor man tager flere faktorer i betragtning samtidigt? Svaret er grundlæggende det samme, næsten uanset hvordan man definerer godt/skidt vejr: Vejret er den ene af kun to faktorer, der har systematisk betydning.

Ingen af de politiske og organisatoriske faktorer bidrager til forklaringen, og af de samfundsøkonomiske er det kun forbrugertilliden, der konsekvent betyder noget: Jo mere optimistiske/pessimistiske forbrugerne er med hensyn til fremtidsudsigterne, desto færre/flere demonstranter.

Tilsammen kan de to faktorer forklare ca. 65 pct. af variationen i antal 1. maj-demonstranter. Af disse er vejrforholdene dog langt de vigtigste: Kombinerer man dagens minimums- og maksimums-temperaturer med antallet af soltimer som et mål for "godt vejr", kan dette alene forklare næsten 60 pct. af variationen i antal demonstranter, selv når der er taget højde for den (u)tilfredshed, som forbrugertilliden kan ses som udtryk for (fig. 2).

Pas på med fortolkningerne

Så hvordan skal det fortolkes, og hvilken lærdom kan man tage med sig?

Vi kan ikke sige, at politik er helt ligegyldigt. Dels kan forandringer i vejret ikke forklare al variation i demonstrationernes størrelse. Dels kan forbrugertilliden med en vis tillem্পning ses som en erstatning for et mål for, hvor tilfredse borgerne er med den samfundsmæssige udvikling.

Men når alt kommer til alt, skal det helst være rigtigt godt vejr for, at lønmodtagerne i nutidens Danmark kan trækkes fra deres arbejdsplads (eller en hjemlig fridag) og ned til gader og parker for at være en del af den kollektive mobilisering.

Derfor skal man passe på med at overfortolke, hvad deltagerantal ved demonstrationer, opstande o.l. egentlig er udtryk for. Snestorme eller badevejr kan i praksis betyde lige så meget for den politiske mobilisering som levestandarden.

Litteratur

Kurrild-Klitgaard, Peter (1997). Rational choice, collective action and the paradox of rebellion, Copenhagen: Institute of Political Science, University of Copenhagen & Copenhagen Political Studies Press.

Kurrild-Klitgaard, Peter (1998). "Politik, rationalitet og det Moralske Dilemma", *Politica*, 30, 4, pp. 423-439.

Kurrild-Klitgaard, Peter (2004). "The paradox of rebellion", pp. 403-406 i Charles K. Rowley & Friedrich Schneider (red.), *The encyclopedia of public choice*, bd. 2, Dordrecht: Kluwer.

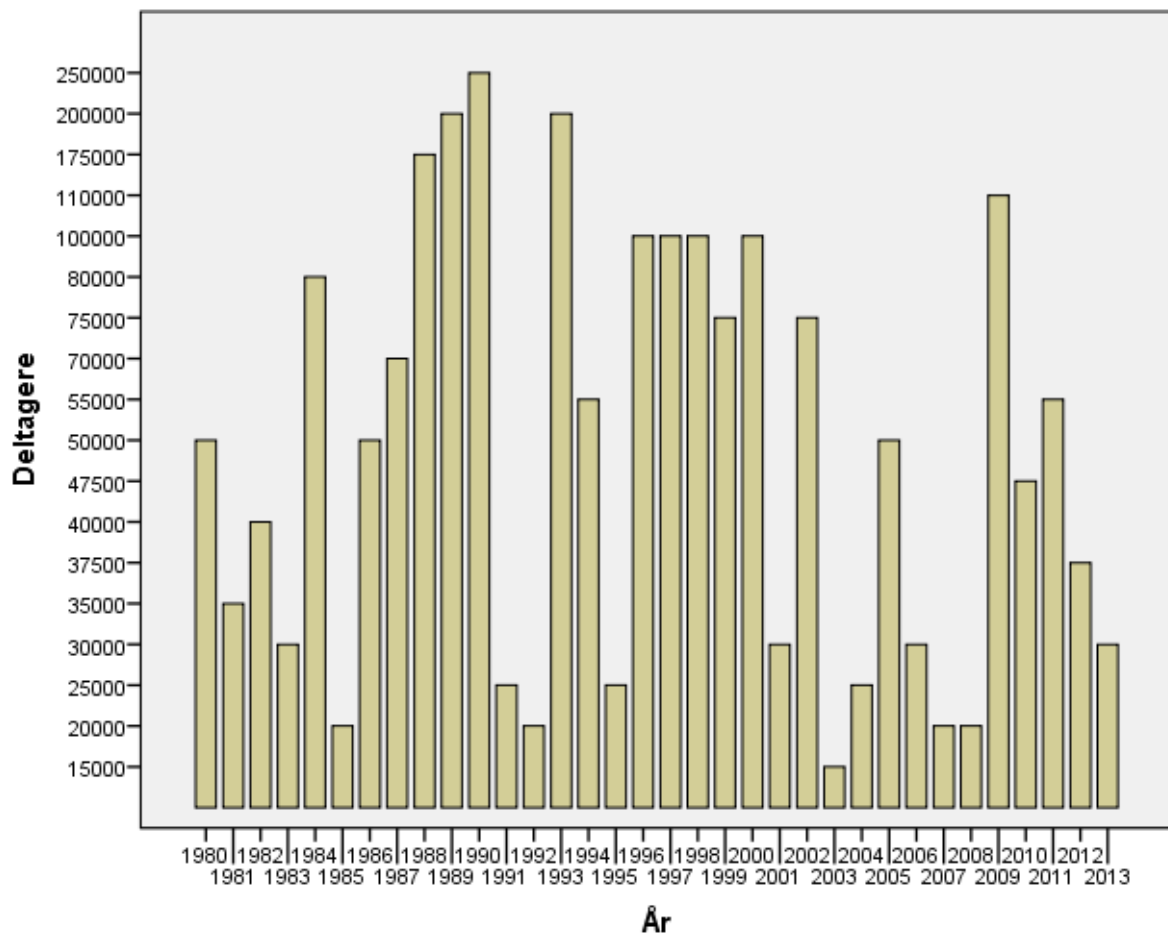
Kurrild-Klitgaard, Peter (2010). Når jeg ser et rødt flag sole sig. *Berlingske Tidende*, kronik 1. maj 2010, p. 3.

Kurrild-Klitgaard, Peter (2013). "It's the weather, stupid! Individual participation in May Day demonstrations", *Public Choice*, 155, 3, pp. 251-271.

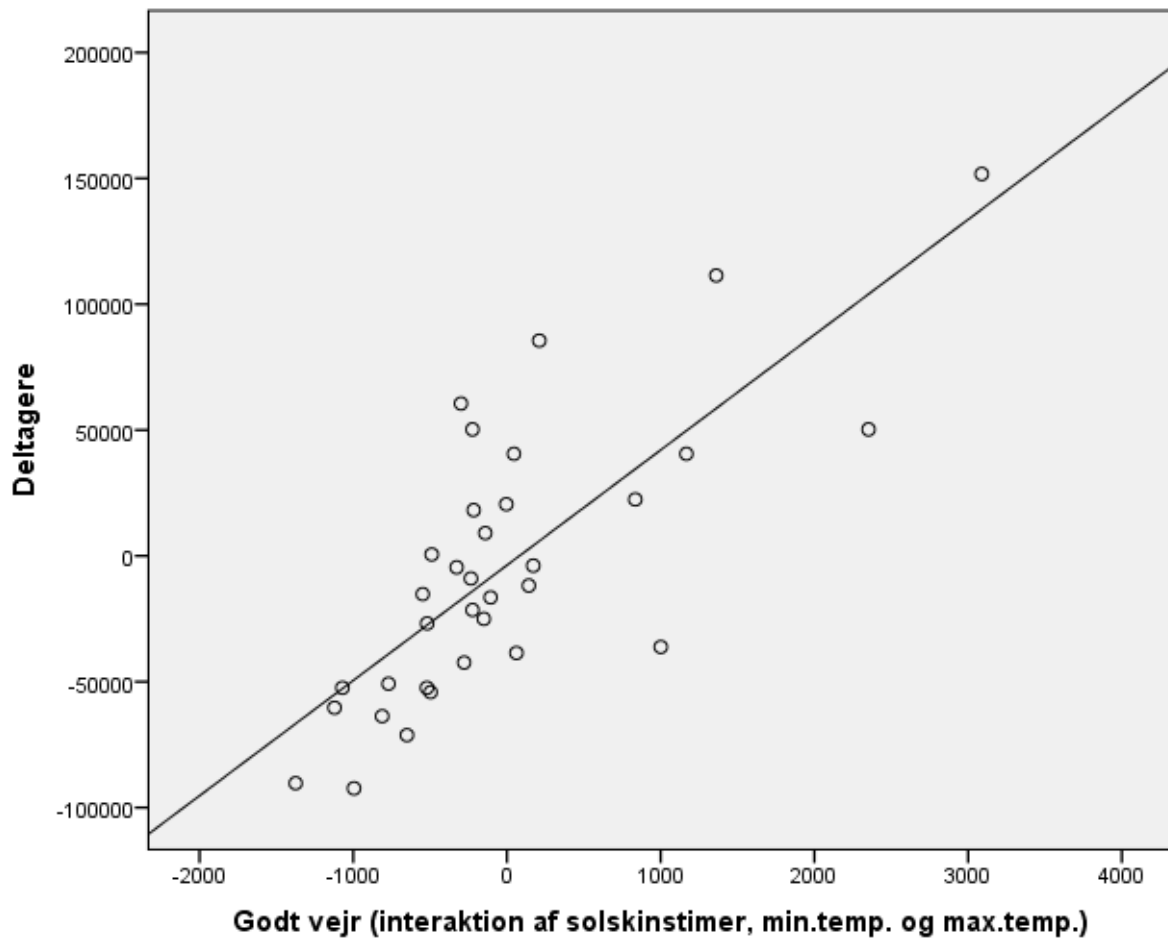
Olson, Mancur (1971 [1965]). *The logic of collective action: Public goods and the theory of groups*, 2. udg., Cambridge: Harvard University Press.

Tullock, Gordon (1974). *The social dilemma: The economics of war and revolution*, Blacksburg: Center for Study of Public Choice.

Peter Kurrild-Klitgaard (født 1966), professor i almen og sammenlignende statskundskab ved Institut for Statskundskab, Københavns Universitet. Han beskæftiger sig særligt med politisk økonomi, forfatninger og valgsystemer.

Figur 1. Udvikling i antal deltagere i 1. maj demonstrationer i Fælledparken 1980-2013.

Figur 2. Sammenhæng mellem forandring i "godt vejr" og forandring i antal 1. maj-demonstranter i Fælledparken 1980-2013, når der er kontrolleret for niveau for forbrugertillid.